

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ**

**ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ**

ΑΘΗΝΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1993

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΑΘΗΝΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1993

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδα
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
2. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ	3
2.1. Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών	3
2.2. Εθνικότητα τουριστών	6
2.3. Κατανομή κατά μέσο μεταφοράς	11
3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ	14
3.1. Συνολικά στοιχεία	14
3.2. Κατανομή κατά περιοχή	18
4. ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	20
4.1. Αριθμός κλινών και διάρθρωση κατά κατηγορίες	20
4.2. Κατηγορίες ξενοδοχειακού δυναμικού κατά περιοχές	22
4.3. Λοιπά κριτήρια μεγέθους ξενοδοχειακών επιχειρήσεων	24
5. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ	26
5.1. Εξέλιξη του τουριστικού συναλλάγματος	26
5.2. Αναμόρφωση του τουριστικού συναλλάγματος	28
6. ΜΕΣΗ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ	31
6.1. Γενικά	31
6.2. Μέση κατά κεφαλή δαπάνη αποπληθωρισμένη	35
6.3. Μέση κατά κεφαλή δαπάνη κατά κύριες χώρες	37
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Απώλειες κρατικών εσόδων από τα παράνομα τουριστικά καταλύματα	40

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έκθεση αυτή αποτελεί συμπλήρωμα της μελέτης που είχε εκπονηθεί τον Ιανουάριο 1992 με θέμα τη "θέση του τουρισμού και τη συμβολή του στην εθνική οικονομία".

Περιλαμβάνει τα εν τω μεταξύ νεώτερα στοιχεία της κίνησης αλλοδαπών τουριστών στη χώρα, του ξενοδοχειακού δυναμικού και του τουριστικού συναλλάγματος και αναλύει περαιτέρω την μέση κατά κεφαλή τουριστική δαπάνη. Από τις αναλύσεις αυτές προκύπτουν ουσιώδη συμπεράσματα τα οποία και αναφέρονται στα αντίστοιχα κεφάλαια.

Επίσης η έκθεση αυτή περιλαμβάνει σε παράρτημα μια εκτίμηση των απωλειών κρατικών εσόδων από τα παράνομα καταλύματα.

2. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ

2.1. Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών

Ο αριθμός των αλλοδαπών τουριστών που επισκέπτονται την Ελλάδα, ο οποίος τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του '60 κυμαινόταν γύρω στο 1 εκατομμύριο, από το 1969 και μετά, άρχισε να εμφανίζει ταχεία αύξηση (Πίνακας 1).

Ιδιαίτερα τη δεκαετία του '70 ο αριθμός των αφίξεων των αλλοδαπών τουριστών τετραπλασιάστηκε. Έτσι, οι αφίξεις αυτές οι οποίες το 1970 ανήρχοντο σε 1.455.000 άτομα, παρά τη σημαντική αναστροφή της αυξητικής τάσεως το 1974 λόγω των τότε γνωστών γεγονότων, το 1979 οι εν λόγω αφίξεις έφθαναν τα 5.798.000 άτομα.

Κατά τη δεκαετία του '80 δεν επετεύχθησαν βέβαια οι παραπάνω υψηλοί ρυθμοί αυξήσεως, δεδομένου ότι μεταξύ 1980 και 1983 παρατηρήθηκε στασιμότητα. Μετά το 1983 όμως άρχισε πάλι η ταχεία αύξηση. Έτσι, το 1989 οι αφίξεις αλλοδαπών τουριστών έφθαναν τους 8.541.000 έναντι 6 εκατομμυρίων το 1984, ήτοι μεταξύ 1989 και 1984 σημείωσαν αύξηση 42% ή μέσο ετήσιο ρυθμό 7,3%.

Το 1990 οι συνολικές αφίξεις τουριστών ανήλθαν σε 9.310.000 ήτοι αυξήθηκαν κατά 9% σε σύγκριση με το 1989.

Αντίθετα το 1991 εξ αιτίας του πολέμου στον Περσικό Κόλπο, των αλλαγών στο χώρο της Ανατολικής Εύρώπης και κυρίως της κατάστασης στη Γιουγκοσλαβία, σταμάτησε η παραπάνω αυξητική τάση στις αφίξεις τουριστών.

Έτσι, οι συνολικές αφίξεις τουριστών ολόκληρο το 1991 ανήλθαν σε 8.271.000, ήτοι εμφάνισαν μείωση κατά 11,2% σε σύγκριση με το 1990.

Το 1992, τα προσωρινά στοιχεία δείχνουν ότι το τουριστικό ρεύμα βρίσκεται σε ανάκαμψη μετά τις αρνητικές συγκυρίες του 1991. Τα τελευταία επίσημα στοιχεία, που αναφέρονται στο διάστημα Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 1992, εμφανίζουν σημαντική άνοδο σε σύγκριση με το 1991. Πράγματι, στο διάστημα αυτό, οι συνολικές αφίξεις τουριστών ανήλθαν σε 8.705.610 έναντι 7.228.911 το ίδιο διάστημα του 1991, ήτοι αυξήθηκαν κατά 20,4%.

Σε σύγκριση όμως με το 1990, οι παραπάνω αφίξεις του 1992 είναι κατά 5,2% μόνο υψηλότερες (Πίνακας 1).

Σύμφωνα με τις υπάρχουσες επίσημες εκτιμήσεις, οι αφίξεις τουριστών από το εξωτερικό για όλο το 1992 διαμορφώνονται στο ύψος των 9.800.000, ήτοι σε επίπεδο περί το 18,5% υψηλότερο από το 1991.

Θα πρέπει όμως να ληφθεί υπόψη ότι το 1992 έχουν κατανεμηθεί στην ευρωπαϊκή τουριστική αγορά οι τουρίστες που κατευθύνονταν στις Δαλματικές Ακτές, το οποίο είναι περιστασιακό γεγονός και είναι άγνωστο πόσο θα διαρκέσει.

Άλλωστε, σε σύγκριση με το 1990, το επίπεδο αφίξεων τουριστών του 1992 εκτιμάται ότι θα είναι μόλις περί το 5% υψηλότερο.

Οι παραπάνω εξελίξεις σηματοδοτούν μια κρίσιμη καμπή στην εξελικτική πορεία του τουρισμού. Ο αρχικός στόχος των 10 εκατομμυρίων αφίξεων πάλι δεν επιτεύχθηκε και οι υψηλοί ρυθμοί του παρελθόντος δεν δείχνουν την τάση να επαναληφθούν.

Η απώλεια αυτή δυναμισμού του τουρισμού θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο προβληματισμού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΦΙΞΕΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

ΕΤΗ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΦΙΞΕΩΝ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ + %
1970	1.454.629	—
1971	2.058.277	41,5
1972	2.529.414	22,9
1973	2.951.236	16,7
1974	1.998.001	-32,3
1975	2.957.487	48,0
1976	4.070.411	37,6
1977	4.461.084	9,6
1978	5.081.033	13,9
1979	5.798.360	14,1
1980	5.271.115	-9,1
1981	5.577.109	5,8
1982	5.463.860	-2,0
1983	5.258.372	-3,8
1984	6.027.266	14,6
1985	7.039.428	16,8
1986	7.339.015	4,3
1987	8.053.052	9,7
1988	8.351.182	3,7
1989	8.540.962	2,3
1990	9.310.492	9,0
1991	8.271.258	-11,2
ΙΑΝ.- ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ		
1990	8.271.562	—
1991	7.228.911	-12,6
1992	8.705.610	20,4

2.2. Εθνικότητα των τουριστών

Κατά το 1991, τελευταίο έτος για το οποίο υπάρχουν αναλυτικά τελικά στοιχεία, συνεχίστηκε σε γενικές γραμμές η ίδια διάρθρωση των αφικνουμένων τουριστών κατά χώρες που είχε παρατηρηθεί τα προηγούμενα χρόνια (Διάγραμμα 1 και Πίνακες 2, 3 και 4).

Συνεχίστηκε η τάση ανόδου του ποσοστού των τουριστών από τις χώρες της Ευρώπης, το οποίο έφθασε το 1991 το 91,5% του συνόλου των αφίξεων. Για το 1992, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο ίδιο επίπεδο.

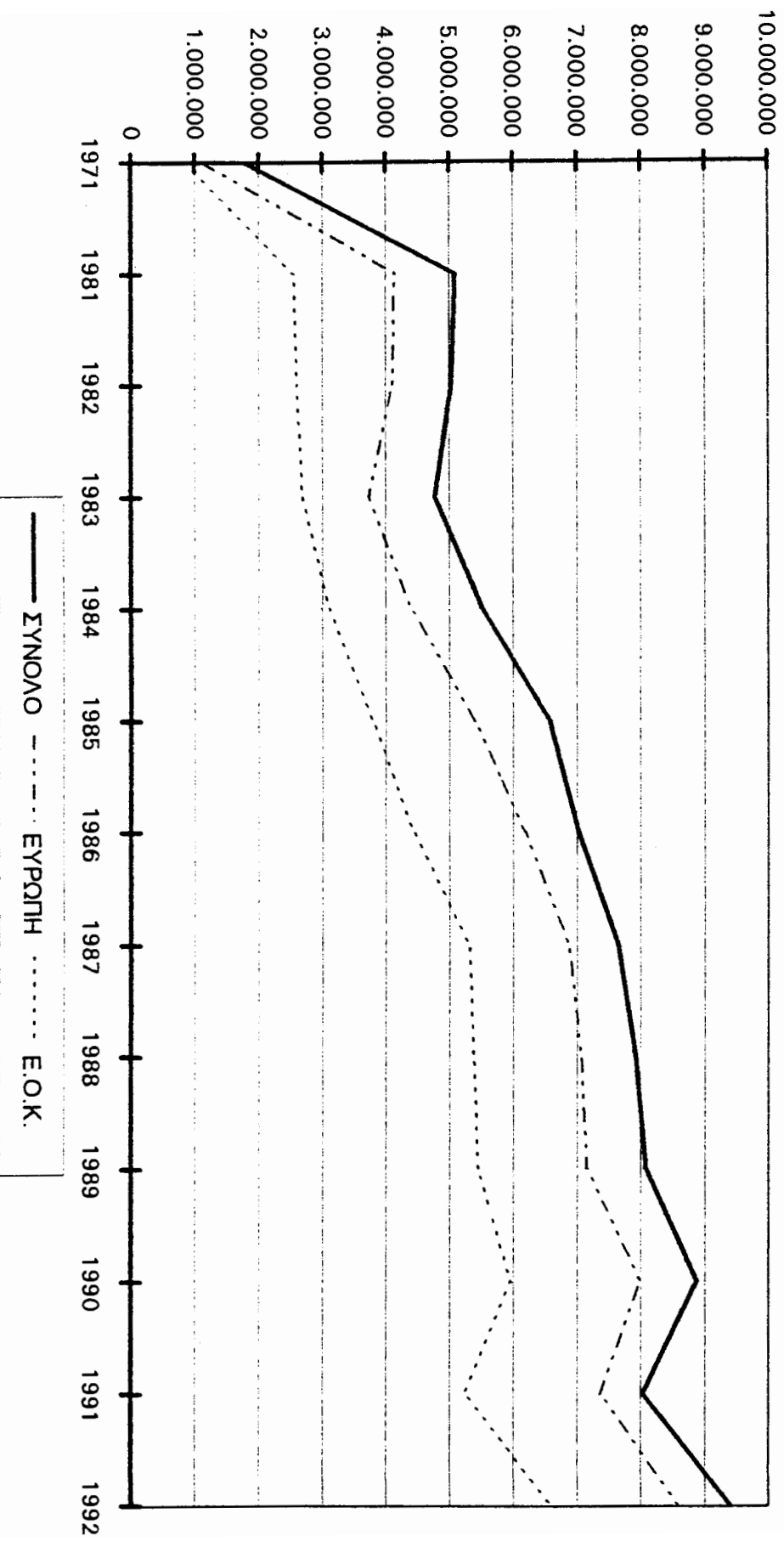
Σημειωτέον ότι από το 1988 μέχρι το 1991, παρατηρείται μια τάση μείωσης του ποσοστού των χωρών της Ε.Ο.Κ. (65,1% το 1991 έναντι 67,9% το 1988) με αντίστοιχη τάση αύξησης του ποσοστού των εκτός Ε.Ο.Κ. Ευρωπαϊκών χωρών. Το 1992 η τάση αυτή φαίνεται να αναστρέφεται. Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου το ποσοστό των αφίξεων από χώρες της Ε.Ο.Κ. ξεπέρασε το 71% του συνόλου.

Τέλος, συνεχίζεται η τάση μείωσης του ποσοστού των αμερικανών τουριστών, με αποτέλεσμα, το 1991 το σύνολο των τουριστών από την Αμερική να μην αντιπροσωπεύει παρά μόνο το 3,2% του συνόλου (3,7% το 9μηνο του 1992) έναντι 8,6% προ δεκαετίας και 28% προ εικοσαετίας.

Σχετικά με την κατά χώρες κατανομή των τουριστών, αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι οι δύο μεγάλοι πελάτες της Ελλάδας, η Γερμανία και η Μεγάλη Βρετανία συγκεντρώνουν περί το 40-45% του συνόλου των αλλοδαπών τουριστών. Η Μεγάλη Βρετανία, την τελευταία διετία καταλαμβάνει και πάλι την πρώτη θέση στις αφίξεις τουριστών, ενώ το 1989 και 1990 την πρώτη θέση κατείχε η Γερμανία. Το 9μηνο του 1992, οι Βρετανοί τουρίστες ξεπέρασαν τους 1.900.000 (23,8% του συνόλου) έναντι 1.766.000 των Γερμανών (21,1%) (Πίνακας 4).

Η υψηλή αυτή συγκέντρωση αποτελεί ένα παράγοντα ευαισθησίας του ελληνικού τουρισμού που μπορεί να επηρεαστεί από τις εσωτερικές συγκυρίες των εν λόγω χωρών.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΦΙΞΕΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΥΝΟΛΙΚΑ, ΑΠΟ ΕΥΡΩΠΗ, ΑΠΟ Ε.Ο.Κ. (Δεν περιλαμβάνονται αφίξεις με κρουαζιέρες)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΑΦΙΞΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

ΕΤΗ	ΕΥΡΩΠΗ	ΕΞ' ΩΝ Ε.Ο.Κ. (11 ΧΩΡΕΣ)	ΑΜΕΡΙΚΗ	ΛΟΙΠΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΕΣ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ
1971	1.128.762	831.337	503.775	149.041	1.781.578	276.699	2.058.277
1981	4.139.498	2.553.293	436.907	517.944	5.094.349	482.760	5.577.109
1982	4.115.356	2.597.813	438.432	479.034	5.032.822	431.038	5.463.860
1983	3.733.939	2.686.795	517.473	527.365	4.778.477	479.895	5.258.372
1984	4.402.819	3.109.334	600.185	520.188	5.523.192	504.074	6.027.266
1985	5.400.558	3.803.664	619.479	553.956	6.573.993	465.435	7.039.428
1986	6.186.852	4.448.827	321.455	516.472	7.024.779	314.326	7.339.015
1987	6.874.703	5.312.997	317.698	452.467	7.644.868	408.184	8.053.052
1988	7.068.204	5.383.632	383.339	471.924	7.923.467	427.715	8.351.182
1989	7.153.137	5.445.669	399.802	528.912	8.081.851	459.111	8.540.962
1990	7.992.715	5.957.426	382.623	497.972	8.873.310	437.182	9.310.492
1991	7.356.995	5.231.106	255.770	423.362	8.036.127	235.131	8.271.258
ΙΑΝ-ΣΕΠ.							
1990	7.171.604	5.091.332	336.802	408.056	7.916.462	355.100	8.271.562
1991	6.523.245	4.383.470	206.812	319.282	7.049.343	179.568	7.228.911
1992	7.637.576	5.978.504	310.729	419.199	8.367.504	338.106	8.705.610

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΑΦΙΞΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑ

ΧΩΡΕΣ	ΙΑΝ.-ΣΕΠ.				
	1988	1989	1990	1991	1992
ΒΕΛΓΙΟ-ΛΟΥΞ.	138.171	162.901	201.807	179.754	208.575
ΓΑΛΛΙΑ	466.769	478.031	565.407	470.945	502.009
Δ.ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1.597.019	1.655.277	1.922.029	1.561.113	1.765.745
ΔΑΝΙΑ	281.759	315.660	281.598	211.883	257.901
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	66.114	62.685	67.835	44.085	55.630
ΙΣΠΑΝΙΑ	83.189	103.435	127.516	104.655	109.470
ΙΤΑΛΙΑ	556.600	569.345	620.766	517.145	567.053
Μ.ΒΡΕΤΑΝΙΑ	1.811.296	1.632.582	1.647.361	1.674.875	1.993.044
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	357.344	428.573	495.699	450.065	494.695
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	25.371	37.180	27.408	16.586	24.382
ΣΥΝΟΛΟ Ε.Ο.Κ.	5.383.632	5.445.669	5.957.426	5.231.106	5.978.504
ΑΥΣΤΡΙΑ	269.660	267.939	286.525	288.317	330.708
ΕΛΒΕΤΙΑ	132.949	139.502	151.695	126.241	144.007
ΣΚΑΝΔ. ΧΩΡΕΣ	574.825	586.602	589.444	547.473	528.036
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ	398.549	369.161	580.733	518.655	68.573
ΛΟΙΠΕΣ	308.589	344.264	426.892	645.203	587.748
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΗΣ	7.068.204	7.153.137	7.992.715	7.356.995	7.637.576
ΗΠΑ	274.720	278.856	273.849	180.429	227.563
ΚΑΝΑΔΑΣ	71.330	78.933	74.218	47.101	51.007
ΛΟΙΠΗ ΑΜΕΡΙΚΗ	37.289	42.013	34.556	28.240	32.159
ΣΥΝΟΛΟ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	383.339	399.802	382.623	255.770	310.729
ΑΣΙΑ	267.893	321.138	316.826	296.812	315.222
ΑΦΡΙΚΗ	90.267	80.531	67.056	51.495	40.336
ΩΚΕΑΝΙΑ	113.764	127.243	114.090	75.055	63.641
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	7.923.467	8.081.851	8.873.310	8.036.127	8.367.504

* ΣΗΜ.: Δεν περιλαμβάνονται οι αφίξεις με κρουαζιέρες, όπου δεν γίνεται διαχωρισμός κατά εθνικότητα.

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ - Ε.Ο.Τ.

2.3. Κατανομή κατά μέσο μεταφοράς

Κατά την τελευταία τριετία εντείνεται η τάση αυξήσεως του ποσοστού των τουριστών που φθάνουν στη χώρα μας αεροπορικώς, σε βάρος του ποσοστού των τουριστών που φθάνουν με άλλα μέσα. Έτσι, το ποσοστό των αφίξεων αεροπορικώς ανήλθε το 1991 σε 69,8% έναντι 67,7% το 1990 και 66,3% το 1989.

Το 1992 η εν λόγω τάση φαίνεται ότι εντείνεται ακόμη περισσότερο. Σύμφωνα με τα στοιχεία του 9μηνου Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου, το ποσοστό των τουριστών που φθάνουν στη χώρα αεροπορικώς ανέρχεται σε 76% του συνόλου.

Αύξηση παρατηρείται το 1992 και στις αφίξεις με πλοίο (15,8% του συνόλου). Αντίθετα οι αφίξεις σιδηροδρομικώς και οδικώς έχουν περιορισθεί σημαντικά (Πίνακες 5 και 6).

Μεταξύ των αεροδρομίων την πρώτη θέση κατέχει βέβαια το αεροδρόμιο του Ελληνικού. Η σχετική όμως σπουδαιότητά του μειώνεται με το χρόνο με αντίστοιχη αύξηση των άλλων αεροδρομίων.

Κατά τα τελευταία χρόνια η ποσοστιαία κατανομή των αφίξεων τουριστών στα κυριώτερα αεροδρόμια της χώρας εξελίχθηκε ως εξής:

	1985 %	1990 %	1991 %	ΙΑΝ.-ΣΕΠ. '92 %
Ελληνικού	46,5	33,5	32,0	29,2
Ηρακλείου Κρήτης	15,2	21,3	19,7	20,2
Ρόδου	12,2	13,3	12,4	12,6
Κερκύρας	10,9	11,3	11,1	10,5
Λοιπά	15,2	20,6	24,8	27,5

**ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΕ % ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΤΑ
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΜΕΣΟ ΑΦΙΞΗΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ**

ΕΤΗ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΕΡ/ΚΩΣ	ΣΙΔ/ΚΩΣ	ΘΑΛΑΣΣΙΩΣ	ΟΔΙΚΩΣ
1975	100	60,5	5,3	9,3	24,9
1976	100	64,6	4,1	8,5	22,8
1977	100	62,6	3,4	10,1	23,9
1978	100	64,2	3,0	10,7	22,1
1983	100	73,0	3,0	13,0	11,0
1984	100	74,0	3,0	11,0	12,0
1985	100	73,7	2,5	10,5	13,3
1986	100	66,8	3,0	13,6	16,6
1987	100	62,3	2,6	19,7	15,4
1988	100	64,7	2,4	15,3	17,6
1989	100	66,3	2,8	16,6	14,3
1990	100	67,7	3,0	15,1	14,2
1991	100	69,8	1,8	13,7	14,7
ΙΑΝ.-ΣΕΠ. 1992	100	76,0	0,8	15,8	7,4

ΣΗΜ.: Στις αφίξεις θαλασσίως έχουν περιληφθεί και οι αφίξεις κατά ομάδες περίπλου

ΠΗΓΗ : ΕΣΥΕ -Ε.Ο.Τ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΣΟ ΤΑΞΕΙΔΙΟΥ & ΣΤΑΘΜΟ ΕΙΣΟΔΟΥ

(Αριθμός αφιχθέντων σε χιλιάδες)

	1988	1989	1990	1991	ΙΑΝ.-ΣΕΠ. 1992
ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ					
Ελληνικού	1.785	1.830	2.113	1.847	1.933
Ηρακλείου	1.068	1.408	1.343	1.138	1.339
Κέρκυρας	613	570	713	641	696
Κω	286	290	309	339	424
Ρόδου	701	753	841	715	835
Λοιπά	969	808	985	1.093	1.391
ΣΥΝΟΛΟ	5.422	5.659	6.304	5.773	6.618
ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΣ	206	240	280	145	66
ΘΑΛΛΑΣΙΩΣ	837	955	973	898	1.035
ΟΔΙΚΩΣ	1.458	1.227	1.316	1.220	648
ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥ	428	460	437	235	339
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	8.351	8.541	9.310	8.271	8.706

3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

3.1. Συνολικά στοιχεία

Σημαντικό στοιχείο για την εκτίμηση του μεγέθους της τουριστικής κίνησης είναι ο αριθμός των διανυκτερεύσεων που καταγράφεται επίσημα σε όλα τα είδη των ξενοδοχειακών καταλυμάτων.

Βέβαια, ο αριθμός των πραγματικών διανυκτερεύσεων των αλλοδαπών τουριστών είναι πολλαπλάσιος εκείνου που εμφανίζουν οι επίσημες στατιστικές. Από έρευνες που έχουν γίνει στην ΕΣΥΕ με συνεργασία του Ε.Ο.Τ. παλαιότερα αλλά και πιο πρόσφατα, προέκυψε ότι η μέση διάρκεια παραμονής των τουριστών ανέρχεται σε 14 νύχτες. Με δεδομένο αυτό, προκύπτουν για 8,3-9,3 εκατομμύρια τουρίστες περί τις 116-130 εκατομμύρια διανυκτερεύσεις.

Κατά τα τελευταία δύο χρόνια, από τα νόμιμα ελεγχόμενα ξενοδοχειακά καταλύματα καταγράφηκαν 30-35 εκατομμύρια διανυκτερεύσεις αλλοδαπών τουριστών. Το υπόλοιπο των διανυκτερεύσεων, σύμφωνα με έρευνες των ειδικών χαρακτηριστικών των τουριστών, κατανέμεται στα εξής, κατά σειρά σπουδαιότητας: βοηθητικά καταλύματα, ύπαιθρος, μικρής δυναμικότητας μονάδες χαμηλών κατηγοριών (ένα ποσοστό διαφεύγει από την καταγραφή), campings, κρουαζιερόπλοια, φιλοξενία σε σπίτια.

Δεδομένου όμως ότι οι παραπάνω μη ελεγχόμενες διανυκτερεύσεις δεν είναι δυνατόν να καταγραφούν επίσημα, η εξέλιξη των διανυκτερεύσεων παρακολουθείται από τα στοιχεία που παρέχει η ΕΣΥΕ στον Ε.Ο.Τ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, η εξέλιξη του συνολικού αριθμού διανυκτερεύσεων αλλοδαπών τουριστών εμφανίζεται στον πίνακα 7. Όπως προκύπτει από τον πίνακα αυτό, ο αριθμός των διανυκτερεύσεων εμφανίζει διακυμάνσεις από χρόνο σε χρόνο. Το 1991, για τους λόγους που αναφέρθηκαν στην εξέλιξη των αφίξεων τουριστών, εμφανίζεται μείωση κατά 14,7%. Αντίθετα, το 1992 (στοιχεία 9μήνου) παρατηρείται αύξηση κατά 22,7% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 1991. Σε σύγκριση όμως με το 1990, η αύξηση είναι μόλις 3,3%.

Ένα πολύ ενδιαφέρον συμπέρασμα προκύπτει από τη σύγκριση της εξέλιξης του αριθμού αφίξεων αλλοδαπών τουριστών και του αριθμού (επίσημου) των διανυκτερεύσεων (Διάγραμμα 2 - στο διάγραμμα δεν περιλαμβάνονται στις αφίξεις οι κρουαζιέρες).

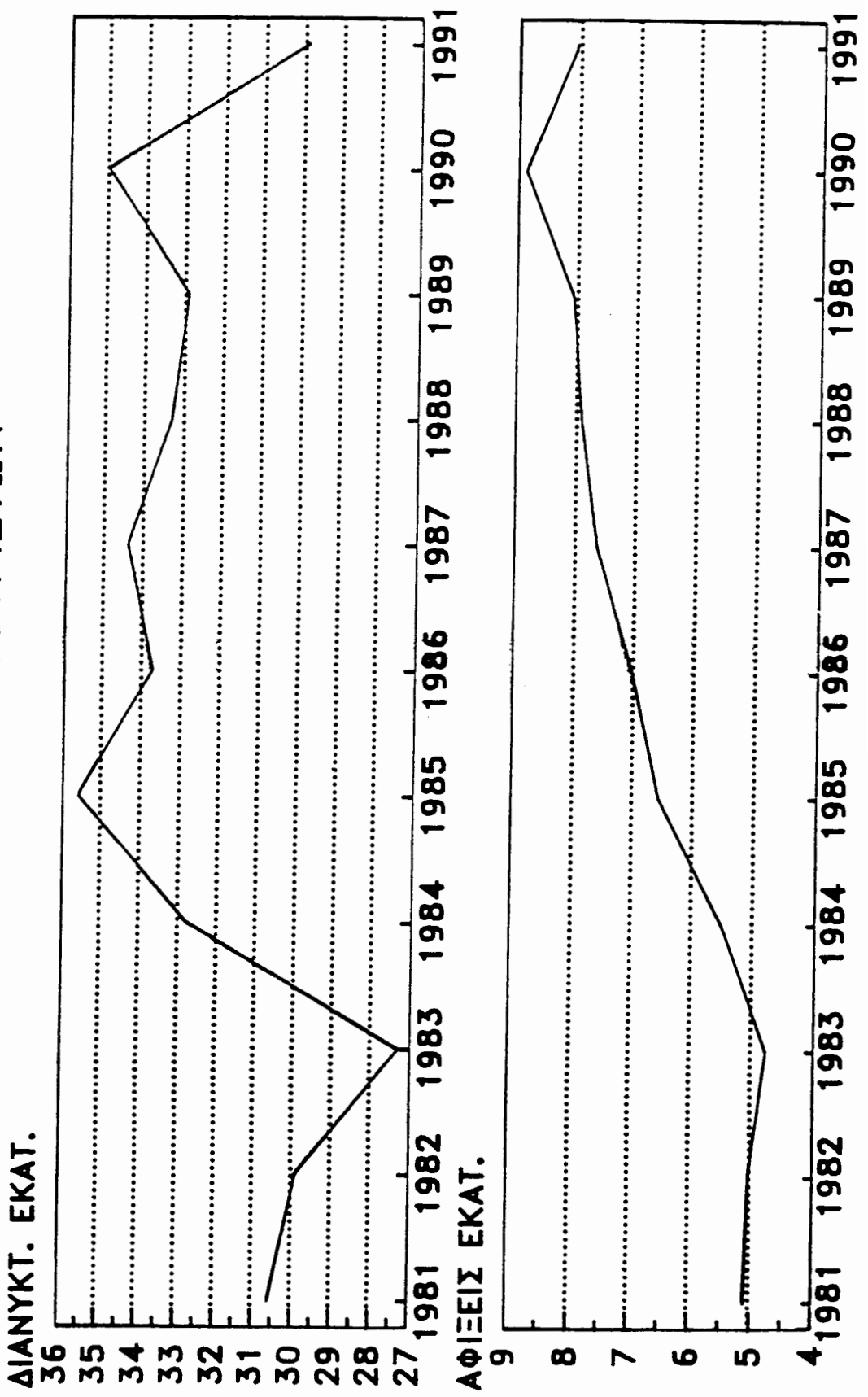
Την τελευταία δεκαετία ενώ ο αριθμός των αφίξεων έχει σημαντικά αυξηθεί, ο αριθμός των διανυκτερεύσεων μετά από διαχρονικές αυξομειώσεις, βρίσκεται στα ίδια με τα προ δεκαετίας επίπεδα. Με δεδομένο, όπως προαναφέρθηκε, ότι η μέση διάρκεια παραμονής στη χώρα των τουριστών κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα, η παραπάνω εξέλιξη σημαίνει ότι ολοένα και μεγαλύτερος αριθμός τουριστών διαφεύγει την επίσημη καταγραφή διανυκτερεύσεων, γεγονός που είναι ενδεικτικό της μείωσης του εισοδηματικού επιπέδου των τουριστών μας.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΤΑ ΠΑΣΗΣ
ΦΥΣΕΩΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ**

ΕΤΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ± %
1981	30.623	--
1982	29.954	-2,2
1983	27.269	-8,9
1984	32.821	20,4
1985	35.617	8,5
1986	33.743	-5,3
1987	34.371	1,9
1988	33.341	-3,0
1989	32.938	-1,2
1990	35.012	6,3
1991	29.873	-14,7
ΙΑΝ. - ΣΕΠ.		
1990	31.383	--
1991	26.436	-15,8
1992	32.439	22,7

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ - Ε.Ο.Τ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΦΙΞΕΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

3.2. Κατανομή κατά περιοχή

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 8, η κατανομή των διανυκτερεύσεων κατά περιοχές το 1991, όπως και κατά το 1992, συνέχισε να εμφανίζει την ίδια περίπου εικόνα με εκείνη των προηγούμενων ετών, με μικρές αυξομειώσεις των αντίστοιχων ποσοστών.

Κάποιες αυξήσεις εμφανίζουν τα ποσοστά των περιοχών των νήσων του Νοτίου Αιγαίου και των Ιονίων νήσων. Αντίθετα συνεχίστηκε η μείωση του ποσοστού της Αττικής (περιορίστηκε στο 13,7% το 1991 και 12,3% το 1992) και της Πελοποννήσου (περιορίστηκε στο 4,6% του συνόλου των διανυκτερεύσεων το 1991 και στο 3,1% το 1992).

Μικρή μείωση εμφανίζει και το ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο των διανυκτερεύσεων της Κρήτης (24,4% το 1991 και 24,3% το 1992 έναντι 25,2% το 1990).

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΕ % ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΕΣ
(σε χιλιάδες)

	1 9 8 9		1 9 9 0		1 9 9 1		ΙΑΝ. - ΣΕΠΤ.	
ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΔΙΑΝΥΚΤΕΡ.	%	ΔΙΑΝΥΚΤΕΡ.	%	ΔΙΑΝΥΚΤΕΡ.	%	ΔΙΑΝΥΚΤΕΡ.	%
ΚΡΗΤΗ	7.876	23,9	8.836	25,2	7.286	24,4	7.876	24,3
N. Χανίων	608	1,8	975	2,8	953	3,2		
N. Ρεθύμνης	1.397	4,3	1.515	4,3	1.258	4,2		
N. Ηρακλείου	4.290	13,0	4.675	13,3	3.533	11,8		
N. Λασιθίου	1.581	4,8	1.671	4,8	1.542	5,2		
ΝΟΤ. ΑΙΓΑΙΟ	9.986	30,3	10.779	30,8	10.011	33,5	11.304	34,8
N. Κυκλάδων	675	2,0	642	1,8	593	2,0		
N. Δωδεκανήσου	9.311	28,3	10.137	29,0	9.418	31,5		
(Ρόδος)	(7.134)	(21,7)	(7.542)	(21,5)	(6.808)	(22,8)	(7.554)	(23,2)
ΝΗΣΟΙ ΙΟΝΙΟΥ	3.220	9,8	3.320	9,5	3.377	11,3	3.621	11,2
N. Κερκύρας	2.617	7,9	2.678	7,6	2.637	8,8	2.788	8,6
Λοιποί νομοί	603	1,7	642	1,9	740	2,5	833	2,5
N. ΑΤΤΙΚΗΣ	5.606	17,0	5.703	16,3	4.091	13,7	3.998	12,3
Αθήνα	3.795	11,5	4.028	11,5	2.836	9,5	2.806	8,7
ΚΕΝΤΡ. ΜΑΚΕΔΟΝΙ	1.894	5,8	1.938	5,5	1.608	5,4	1.616	5,0
N. Θεσ/νίκης	466	1,4	535	1,5	407	1,4		
N. Χαλκιδικής	1.228	3,7	1.119	3,2	988	3,3		
Λοιποί νομοί	200	0,7	284	0,8	213	0,7		
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	1.952	5,9	1.958	5,6	1.386	4,6	1.008	3,1
ΛΟΙΠΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	2.404	7,3	2.478	7,1	2.114	7,1	3.016	9,3
ΣΥΝΟΛΟ	32.938	100,0	35.012	100,0	29.873	100,0	32.439	100,0

4. ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

4.1. Αριθμός κλινών και διάρθρωση κατά κατηγορίες

Το συνολικό ξενοδοχειακό δυναμικό πάσης φύσεως ανερχόταν στο τέλος του 1991 σε 6.991 μονάδες που αριθμούσαν 459.297 κλίνες. Ήτοι σε σύγκριση με το 1990, ήταν αυξημένο κατά 278 μονάδες ή κατά 20.942 κλίνες.

Τα υπάρχοντα στοιχεία για το 1992 αναφέρουν ότι το πρώτο εξάμηνο του έτους προστέθηκαν 122 μονάδες ή 6.653 κλίνες.

Η διάρθρωση του ξενοδοχειακού δυναμικού κατά κατηγορίες (πολυτελείας, Α', Β' κλπ.) παραμένει σε γενικές γραμμές η ίδια με εκείνη των τελευταίων ετών (Πίνακας 9).

Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι στο σύνολο των 4.893 μονάδων ξενοδοχειακού τύπου (ξενοδοχεία, bungalows και μοτέλ), οι 4.533 (ή το 92%) είναι κατηγορίας Β' έως Ε'. Σε επίπεδο κλινών, οι μονάδες κατηγορίας Β' έως Ε' συγκεντρώνουν 276.711 κλίνες στο σύνολο των 393.305 κλινών των μονάδων ξενοδοχειακού τύπου (ποσοστό 70,4%).

Οι μεγάλες μονάδες πολυτελείας και Α' κατηγορίας, που κατά γενική ομολογία διαθέτουν και υψηλότερο επίπεδο εξυπηρέτησεως, εξακολουθούν να είναι συγκριτικά λίγες (Πίνακας 9).

ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ 1990 & 1991

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	1990			1991		
	Αριθμός Μονάδων	Αριθμός Κλινών	%	Αριθμός Μονάδων	Αριθμός Κλινών	%
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	4.659	366.423	83,6	4.765	379.725	82,7
LUX	41	19.002	4,3	42	19.266	4,2
A'	271	85.656	19,5	294	92.732	20,2
B' - E'	4.347	261.765	59,8	4.429	267.727	58,3
BUNGALOWS - MOTELS	114	11.998	2,7	128	13.580	2,9
LUX	6	1.550	0,4	6	1.550	0,3
A'	15	2.847	0,6	18	3.046	0,7
B' - E'	93	7.601	1,7	104	8.984	1,9
ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	1.025	34.622	8,0	1.126	38.790	8,5
A'	113	5.310	1,2	127	5.936	1,3
B' - Δ'	912	29.312	6,8	999	32.854	7,2
ΞΕΝΩΝΕΣ	717	20.714	4,7	779	22.729	5,0
A'	79	1.884	0,4	91	2.282	0,5
B'	638	18.830	4,3	688	20.447	4,5
ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΑ - ΠΑΝΔΟΧΕΙΑ	198	4.598	1,0	193	4.473	0,9
ΣΥΝΟΛΟ	6.713	438.355	100,0	6.991	459.297	100,0

4.2. Κατηγορίες Ξενοδοχειακού δυναμικού κατά περιοχές

Στις περιοχές με έντονη τουριστική κίνηση, οι μονάδες πολυτελείας και Α' κατηγορίας εμφανίζουν ποσοστά συμμετοχής στο σύνολο πολύ υψηλότερα από το μέσο όρο της χώρας.

Έτσι λαμβάνοντας υπόψη το συνολικό δυναμικό ξενοδοχειακού τύπου (ξενοδοχεία, bungalows, μοτέλς), ενώ κατά μέσο όρο στη χώρα οι μονάδες πολυτελείας και Α' κατηγορίας αποτελούν το 30% του συνόλου (σε σύνολο κλινών), σε περιοχές όπως η Κρήτη, η Ρόδος, η Κέρκυρα και η Χαλκιδική, τα αντίστοιχα ποσοστά είναι (Πίνακας 10):

Ρόδος	:	57,5%
Κρήτη	:	43,6%
Χαλκιδική	:	43,6%
Κέρκυρα	:	38,5%

Τούτο σημαίνει ότι στις παραπάνω περιοχές τα ξενοδοχεία πολυτελείας και Α' κατηγορίας έχουν αυξημένη ισχύ και ασκούν ευνοϊκή επίδραση στα υπόλοιπα ξενοδοχεία της περιοχής.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 10: ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΤΥΠΟΥ (ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ, BUNGALOWS, MOTELS)
ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ & ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΕΣ 1991**

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ		ΚΡΗΤΗ		ΡΟΔΟΣ	
	Αριθμός Μονάδων	Σύνολο Κλινών %	Αριθμός Μονάδων	Σύνολο Κλινών %	Αριθμός Μονάδων	Σύνολο Κλινών %
LUX	48	20.816 5,3	10	3.486 5,2	5	3.266 7,2
A'	312	95.778 24,4	65	25.427 38,4	57	22.874 50,3
B' - E'	4.533	276.711 70,4	599	37.386 56,4	253	19.276 42,5
ΣΥΝΟΛΟ	4.893	393.305 100,0	674	66.299 100,0	315	45.416 100,0

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΚΕΡΚΥΡΑ		ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ		ΑΤΤΙΚΗ	
	Αριθμός Μονάδων	Σύνολο Κλινών %	Αριθμός Μονάδων	Σύνολο Κλινών %	Αριθμός Μονάδων	Σύνολο Κλινών %
LUX	5	2.052 7,5	1	827 6,1	21	9.507 14,2
A'	26	8.510 31,0	12	5.089 37,5	46	10.031 15,0
B' - E'	224	16.852 61,5	85	7.623 56,4	623	46.646 69,8
ΣΥΝΟΛΟ	255	27.414 100,0	98	13.539 100,0	690	66.184 100,0

ΠΗΓΗ: Ε.Ο.Τ.

4.3. Λοιπά κριτήρια μεγέθους ξενοδοχειακών επιχειρήσεων

Εκτός από τον αριθμό των κλινών, το μικρό μέγεθος των ξενοδοχειακών μονάδων προκύπτει εάν χρησιμοποιηθούν σαν κριτήρια ο κύκλος εργασιών και ο αριθμός του απασχολούμενου προσωπικού.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ICAP (Ισολογισμοί 1990) μόνο 286 ξενοδοχειακές επιχειρήσεις έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών που υπερβαίνει τις Δρχ. 100 εκατομμύρια, από τις οποίες μόνο 147 έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών που υπερβαίνει τις Δρχ. 250 εκατομμύρια.

Επίσης, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή καταστημάτων της ΕΣΥΕ που έγινε το 1988, σε σύνολο 5.581 ξενοδοχειακών μονάδων που απεγράφησαν, μόνο 712 (ή 12,7% του συνόλου) απασχολούσαν 10 άτομα και άνω (Πίνακας 11).

**ΠΙΝΑΚΑΣ 11: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΜΕ
ΒΑΣΗ ΤΗ ΜΕΣΗ ΕΤΗΣΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ**

Κλιμάκια μέσης ετήσιας απασχόλησης (άτομα)	Αριθμός Ξενοδοχειακών Μονάδων	%
1 - 2 άτομα	3.059	54,8
3 - 4 άτομα	1.004	18,0
5 - 9 άτομα	806	14,5
α' Μερικό σύνολο	4.869	87,3
10 - 19 άτομα	363	6,5
20 - 29 άτομα	102	1,8
30 - 49 άτομα	112	2,0
50 - 99 άτομα	88	1,6
100 & άνω	47	0,8
β' Μερικό σύνολο	712	12,7
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	5.581	100,0

ΠΗΓΗ ΕΣΥΕ: (Στοιχεία τελευταίας απογραφής καταστημάτων
έτους 1988)

5. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ

5.1. Εξέλιξη του τουριστικού συναλλάγματος

Η εισροή τουριστικού συναλλάγματος ακολουθεί διαχρονικά μια πορεία σχεδόν παράλληλη με την εξέλιξη των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών.

Με βάση τα επίσημα στοιχεία της Τραπέζης της Ελλάδος τα οποία αναφέρονται στα ποσά που καταχωρούνται στο λογαριασμό "ταξιδιωτικό συνάλλαγμα", οι εισπράξεις της κατηγορίας αυτής, μετά τη σημαντική τους αύξηση το 1990, σημείωσαν το 1991 μικρή κάμψη. λόγω της κάμψης των αφίξεων τουριστών (Πίνακας 12).

Κατά το 1992, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου, για την οποία υπάρχουν στοιχεία του Ισοζυγίου Πληρωμών από την Τράπεζα της Ελλάδος, το ταξιδιωτικό συνάλλαγμα εμφανίζει σημαντική αύξηση, που ανέρχεται σε 24,4%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12: ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

ΕΤΗ	ΕΚΑΤΟΜ. \$	ΜΕΤΑΒΟΛΗ %
1982	1.527,2	--
1983	1.175,7	-23,0
1984	1.312,8	11,7
1985	1.428,0	8,8
1986	1.834,2	28,4
1987	2.268,1	23,7
1988	2.396,1	5,6
1989	1.976,0	-17,5
1990	2.586,8	30,9
1991	2.567,4	-0,7
ΙΑΝ.-ΑΥΓ '91	1.744,1	--
ΙΑΝ.-ΑΥΓ '92	2.170,4	24,4

ΠΗΓΗ : ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

5.2. Αναμόρφωση του τουριστικού συναλλάγματος

Έχει γίνει αποδεκτό ότι τα ποσά του ταξιδιωτικού συναλλάγματος που εμφανίζονται στις στατιστικές της Τραπέζης της Ελλάδος, είναι μικρότερα από το πραγματικό τουριστικό συνάλλαγμα που εισρέει στη χώρα και τούτο διότι διάφορα ποσά συναλλάγματος που αφορούν στον τουρισμό καταχωρούνται σε άλλες κατηγορίες αδήλων πόρων.

Πρόσφατα έγινε μια εργασία από ειδική επιτροπή από στελέχη της ΕΣΥΕ, του ΕΟΤ, του ΚΕΠΕ και της Τραπέζης της Ελλάδος με σκοπό τον υπολογισμό του πραγματικού τουριστικού συναλλάγματος.

Αναλυτικότερα, σύμφωνα με τα συμπεράσματα της ειδικής αυτής επιτροπής, η οποία επεξεργάστηκε στοιχεία και προέβη σε εκτιμήσεις για το έτος 1990, εκτός από τα κονδύλια συναλλάγματος που καταχωρούνται στον λογαριασμό "Ταξιδιωτικό Συνάλλαγμα", υπάρχουν σημαντικά ποσά συναλλάγματος που αφορούν τον τουρισμό, τα οποία όμως, λόγω διαφόρων αδυναμιών, καταχωρούνται σε άλλες κατηγορίες Αδήλων Πόρων.

Οι άλλες κατηγορίες που περιέχουν τουριστικό συνάλλαγμα είναι οι εξής:

- **"Μεταφορές - ναυτιλιακό συνάλλαγμα"**: Περιλαμβάνουν συναλλαγματικές εισπράξεις για κρουαζιέρες που πραγματοποιούνται από τις εταιρίες των κρουαζιεροπλοίων ή τα ταξιδιωτικά γραφεία καθώς και εισπράξεις για ενοικιάσεις θαλαμηγών σκαφών.
- **"Αναλήψεις από καταθέσεις μετατρέψιμες σε Δρχ."**: Το μεγαλύτερο μέρος του αποτελείται από τα ποσά που δραχμοποιούν οι TOUR OPERATORS για τις οφειλές τους στους Έλληνες Τουριστικούς Επιχειρηματίες (Ξενοδόχους, Πράκτορες κλπ), καθώς και από τα ποσά από αγορές από τουρίστες που χρησιμοποιούν πιστωτικές κάρτες εντός της χώρας μας.
- **"Λοιποί Άδηλοι Πόροι"**: Περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τα ποσά συναλλάγματος που δραχμοποιούνται και που προέρχονται από τα παράνομα καταλύματα.

Τα παραπάνω ποσά, όπως εκτιμήθηκαν από την επιτροπή για το έτος 1990, σε σύγκριση με το συνολικό ποσό συναλλάγματος του αντίστοιχου λογαριασμού της Τραπέζης της Ελλάδος, εμφανίζονται ως εξής (σε εκατ. δολλ.):

	Τράπεζα Ελλάδος (1)	Επιτροπή (2)	(2):(1)%
Μεταφορές	1.761,8	209,4	11,9%
Αναλήψεις από καταθέσεις μετατρέψιμες σε δρχ.	2.242,0	1.481,7	66,1%
Λοιποί	1.230,6	361,1	29,3%
Σύνολο		<hr/> 2.052,2	

Έτσι, η επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα, ότι για το 1990 το συνολικό τουριστικό συναλλάγμα ήταν 4.639 εκατομμύρια δολάρια, έναντι 2.586,8 εκατομμυρίων που εμφανίζει η Τράπεζα της Ελλάδος σαν ταξιδιωτικό συναλλάγμα.

Λόγω του ότι οι εργασίες της Επιτροπής δεν επεκτάθηκαν και σε άλλα χρόνια και προκειμένου να υπάρχει κάποια εκτίμηση του αναμορφωμένου τουριστικού συναλλάγματος, χρησιμοποιήσαμε τους προκύπτοντες κατά τα παραπάνω επί μέρους συντελεστές για κάθε μία από τις τρεις κατηγορίες αδήλων πόρων (μεταφορές, αναλήψεις από καταθέσεις μετατρέψιμες σε δρχ., λοιποί) και υπολογίσαμε τα επί πλέον ποσά τουριστικού συναλλάγματος για κάθε χρόνο από το 1982 έως το 1991. Στα ποσά αυτά προστέθηκε το ταξιδιωτικό συναλλάγμα.

Τα ποσά του αναμορφωμένου κατά τα παραπάνω τουριστικού συναλλάγματος που προέκυψαν, αναφέρονται στον πίνακα 13 σε σύγκριση με τα ποσά του "ταξιδιωτικού συναλλάγματος".

**ΠΙΝΑΚΑΣ 13: ΑΝΑΜΟΡΦΩΜΕΝΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ
ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΔΟΛΛΑΡΙΑ ΗΠΑ**

ΕΤΗ	ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΙΚΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ	ΑΝΑΜΟΡΦΩΜΕΝΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΤΟΥΡ. ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ
1982	1.527,2	2120
1983	1.175,7	1784
1984	1.312,8	1854
1985	1.428,0	1974
1986	1.834,2	2487
1987	2.268,1	3343
1988	2.396,1	3706
1989	1.976,0	3415
1990	2.586,8	4639
1991	2.567,4	4600*

*Εκτιμήσεις

ΠΗΓΗ : ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ & επεξεργασία στοιχείων
με βάση τα πορίσματα της Ειδικής Επιτροπής

6.1. Γενικά

Η εξέλιξη του κατά κεφαλή αλλοδαπού τουρίστα δαπάνης αποτελεί σημαντικό δείκτη της εισοδηματικής τάξης στην οποία ανήκουν οι τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα μας. Ένα άλλο στοιχείο το οποίο έχει επίπτωση στη διαμόρφωση της μέσης κατά κεφαλή δαπάνης είναι η διάρκεια παραμονής των τουριστών στη χώρα. Δεδομένης της ιδιομορφίας της τουριστικής υποδομής και των συνηθειών των τουριστών (μη επίσημα δηλωμένα καταλύματα, διανυκτερεύσεις σε κρουαζιερόπλοια, διανυκτερεύσεις στο ύπαιθρο, φιλοξενούμενοι τουρίστες, διαρροές από μικρά ξενοδοχεία), δεν είναι δυνατόν να καταγραφεί στατιστικά, όπως προαναφέρθηκε, ο ακριβής αριθμός διανυκτερεύσεων.

Από τις ειδικές έρευνες που έχουν διεξαχθεί στην ΕΣΥΕ, προκύπτει ότι ο μέσος χρόνος παραμονής των τουριστών κατά τα τελευταία έτη παραμένει σχεδόν αμετάβλητος και κυμαίνεται κατά μέσο όρο σε 14 ημέρες ανά τουρίστα.

Κατά συνέπεια, με αμετάβλητο το μέσο αριθμό παραμονής, θεωρείται ότι η μέση κατά αφικνούμενο τουρίστα δαπάνη δεν επηρεάζεται από μεταβολές στη διάρκεια παραμονής των τουριστών.

Έτσι, η πορεία της μέσης κατά κεφαλή τουρίστα δαπάνης που εμφανίζεται στον πίνακα 14, είναι ενδεικτική της δυσμενούς εξελίξεως στον τομέα αυτό και της βαθμιαίας υποβάθμισης του εισοδηματικού επιπέδου των τουριστών που επισκέπτονται τη χώρα μας.

Σε τρέχουσες τιμές, η μέση κατά κεφαλή τουρίστα δαπάνη, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του αναμορφωμένου τουριστικού συναλλάγματος, ήταν το 1991 περί τα \$560 έναντι \$388 προ δεκαετίας. Αν λάβουμε υπόψη μας τα επίσημα στοιχεία του ταξιδιωτικού συναλλάγματος της Τραπέζης της Ελλάδος, η μέση κατά τουρίστα δαπάνη ανερχόταν το 1991 σε μόλις \$310 έναντι \$280 προ δεκαετίας.

Το 1992 φαίνεται ότι η αυξημένη τουριστική κίνηση προήλθε από τουρίστες χαμηλότερας εισοδηματικής τάξεως. Για το διάστημα Ιανουαρίου-Αυγούστου 1992, για το οποίο υπάρχουν στοιχεία, η μέση ανά τουρίστα δαπάνη (ταξιδιωτικό συνάλλαγμα) ανήλθε σε \$296 (ταξιδιωτικό συνάλλαγμα \$2.170,4 εκατομμύρια, αφίξεις 7.324.142 τουρίστες).

Αν λάβουμε υπόψη τη διαχρονική εξέλιξη κατά τα τελευταία δέκα χρόνια (1982-1991) και συγκρίνουμε τους μέσους όρους της διετίας 1982-1983 και 1990-1991, προκύπτει ότι ενώ οι αφίξεις τουριστών εμφανίζουν συνολική αύξηση κατά 64%, η μέση κατά κεφαλή τουριστική δαπάνη (τουριστικό αναμορφωμένο συνάλλαγμα) αυξήθηκε μόνο ή κατά 45% .

Τα παραπάνω στοιχεία σημαίνουν ότι χρόνο με χρόνο το εισοδηματικό επίπεδο των τουριστών μας φθίνει και η αναλογία τουριστών υψηλής εισοδηματικής τάξης στην ουσία μειώνεται.

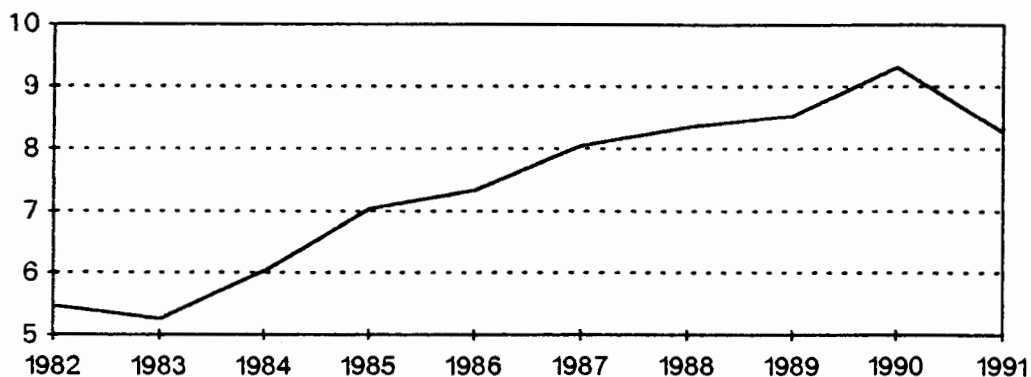
ΠΙΝΑΚΑΣ 14: ΜΕΣΗ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ

ΕΤΗ	ΑΦΙΞΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ	ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΙΚΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ (ΤΡ. ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΚΑΤ. ΔΟΛΛ.)	ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΙΚΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ ΑΝΑΜΟΡΦΩΜΕΝΟ (ΕΠΙΤΡΟΠΗ) (ΕΚΑΤ. ΔΟΛΛ.)	ΜΕΣΗ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΔΑΠΑΝΗ (ΒΑΣΕΙ ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΙΚΟΥ) ΔΟΛΛ.	ΜΕΣΗ ΚΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΔΑΠΑΝΗ (ΒΑΣΕΙ ΑΝΑΜΟΡΦΩ- ΜΕΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ) ΔΟΛΛ.
1982	5.463.860	1.527,2	2.120	280	388
1983	5.258.372	1.175,7	1.784	224	339
1984	6.027.266	1.312,8	1.854	218	308
1985	7.039.428	1.428,0	1.974	203	280
1986	7.339.015	1.834,2	2.487	250	339
1987	8.053.052	2.268,1	3.343	282	415
1988	8.351.182	2.396,1	3.706	286	444
1989	8.540.962	1.976,0	3.415	232	400
1990	9.310.492	2.586,0	4.639	277	498
1991	8.271.258	2.567,4	4.600	310	556

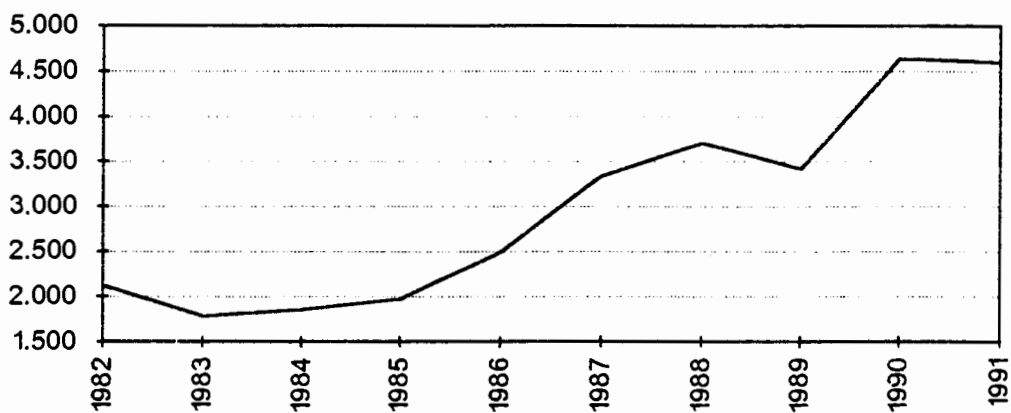
ΠΗΓΗ: Επεξεργασία στοιχείων προηγούμενων πινάκων

**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΣΗΣ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ
ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΣΡΟΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ**

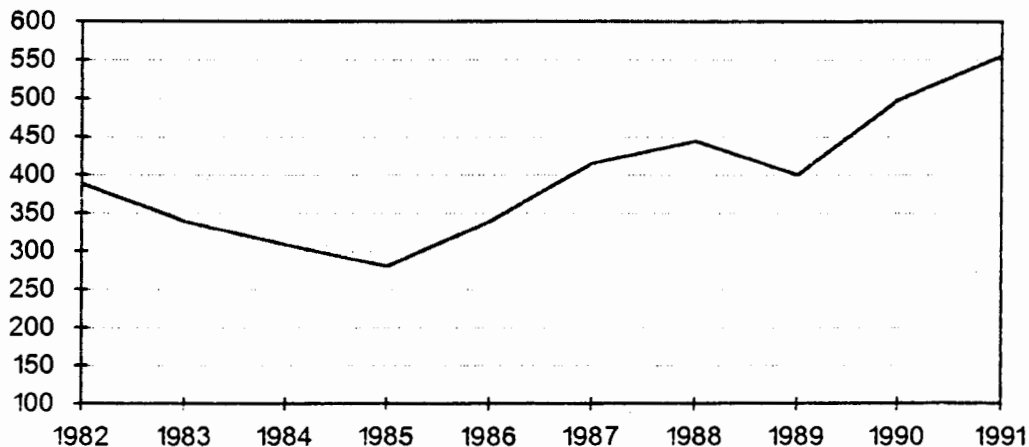
ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ (ΕΚΑΤ.)

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ (ΕΚΑΤ. \$)

ΜΕΣΗ ΔΑΠΑΝΗ \$

6.2. Μέση κατά κεφαλή δαπάνη αποπληθωρισμένη

Η προαναφερθείσα εξέλιξη δεν λαμβάνει υπόψη της τους υψηλούς ρυθμούς πληθωρισμού που παρατηρούνται κάθε χρόνο στη χώρα.

Προκειμένου να έχουμε αποτελέσματα σε σταθερές τιμές, υπολογίσαμε τη μέση κατά κεφαλή αφικνουμένου τουρίστα δαπάνη σε δραχμές αποπληθωρισμένες. Ο υπολογισμός έγινε με βάση τα προαναφερθέντα ποσά της μέσης αναμορφωμένης κατά κεφαλή δαπάνης, τη μέση τιμή δολλαρίου Η.Π.Α. κατ' έτος και τους επίσημους δείκτες τιμαρίθμου της ΕΣΥΕ για την δεκαετία 1982-1991. (Πίνακας 15).

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 15, η μέση κατά κεφαλή τουρίστα δαπάνη, η οποία είναι αντικειμενικά χαμηλή, αυξάνεται διαχρονικά σε δολάρια και σε τρέχουσες δραχμές, όμως, όχι σε τέτοιο βαθμό που να υπερκαλύπτει την άνοδο του τιμαρίθμου.

Έτσι σε σταθερές δραχμικές τιμές, η μέση κατά κεφαλή δαπάνη ήταν το 1991 σε χαμηλότερο επίπεδο από τα επίπεδα των αρχών της δεκαετίας του 1980.

Τούτο σημαίνει ότι αφ' ενός δεν φαίνεται να βελτιώνεται το εισοδηματικό επίπεδο των τουριστών και αφ' ετέρου ότι οι τιμές των παρεχομένων τουριστικών υπηρεσιών εξελίσσονται σε επίπεδα που δεν καλύπτουν τον τιμαρίθμο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15: ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΜΕΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΡΙΣΤΑ ΔΑΠΑΝΗΣ ΑΠΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΕΝΗΣ

ΕΤΗ	ΜΕΣΗ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΔΑΠΑΝΗ ΣΕ ΔΟΛΛ. ΗΠΑ	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΔΟΛΛ./ΔΡΧ.	ΜΕΣΗ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΔΑΠΑΝΗ ΣΕ ΔΡΧ.	ΣΥΝ/ΣΤΗΣ ΑΠΟΠΛΗΘΩ-ΡΙΣΜΟΥ	ΜΕΣΗ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΔΑΠΑΝΗ ΣΕ ΔΡΧ. ΣΕ ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ
1982	388	66,78	25.910	1,000	25.910
1983	339	87,89	29.794	1,202	24.787
1984	307	112,68	34.592	1,424	24.292
1985	280	138,20	38.696	1,699	22.776
1986	339	139,95	47.443	2,090	22.700
1987	415	135,43	56.203	2,433	23.100
1988	444	141,86	62.985	2,762	22.804
1989	400	162,42	64.968	3,141	20.684
1990	498	158,52	78.942	3,783	20.868
1991	556	182,36	101.392	4,497	22.546

6.3. Μέση κατά κεφαλή δαπάνη κατά κύριες χώρες

Ένα άλλο στοιχείο το οποίο είναι ενδεικτικό της υποβάθμισης του εισοδηματικού επιπέδου των τουριστών ή της υποβάθμισης της κατά τουρίστα δαπάνης, είναι η σύγκριση της κατά κεφαλή δαπάνης ενός τουρίστα με το μέσο κατά κεφαλή εισόδημα της χώρας του.

Για τη σύγκριση αυτή τα στοιχεία της εισροής συναλλάγματος ελήφθησαν από την συναλλαγματική στατιστική της Τραπέζης της Ελλάδος και επομένως αναφέρονται στο λεγόμενο ταξιδιωτικό συνάλλαγα. Δεν υπήρχε δυνατότης αναμόρφωσης του συναλλάγματος αυτού. Τα συμπεράσματα όμως που προκύπτουν από την εξέλιξη της σχέσης με το κατά κεφαλή εισόδημα παραμένουν τα ίδια.

Τα στοιχεία του κατά κεφαλή εισοδήματος ελήφθησαν από τις στατιστικές του ΟΟΣΑ (OECD: NATIONAL ACCOUNTS, Volume 1, Paris 1992, Per Capita Gross Domestic Product at current prices and at PPPs rates).

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία καταρτίστηκε ο πίνακας 16 για τους τουρίστες από τις τέσσερις χώρες που αποτελούν τους κύριους πελάτες της Ελλάδας (Γερμανία, Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Ιταλία).

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 16, ενώ η κατά κεφαλή τουριστική δαπάνη στην Ελλάδα ενός Γερμανού τουρίστα αντιστοιχούσε προ δεκαπενταετίας και προ δεκαετίας στο 5% του μέσου κατά κεφαλή εισοδήματός του, τα τελευταία χρόνια το ποσοστό αυτό έχει περιοριστεί στο 1,3%. Τούτο σημαίνει, ότι είτε οι τουρίστες του αυτού εισοδηματικού επιπέδου ξοδεύουν πλέον λιγώτερο, είτε οι τουρίστες που μας επισκέπτονται είναι χαμηλοτέρου εισοδήματος. Η εξέλιξη αυτή δεν είναι άσχετη και με το γεγονός των χαμηλών σχετικά τιμών που πωλούν οι ελληνικές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις τις υπηρεσίες τους ιδιαίτερα την τελευταία διετία.

Στη περίπτωση και των άλλων χωρών του πίνακα (Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Ιταλία) οι διαπιστώσεις είναι ανάλογες.

Τα παραπάνω φαίνονται παραστατικά στο διάγραμμα 4.

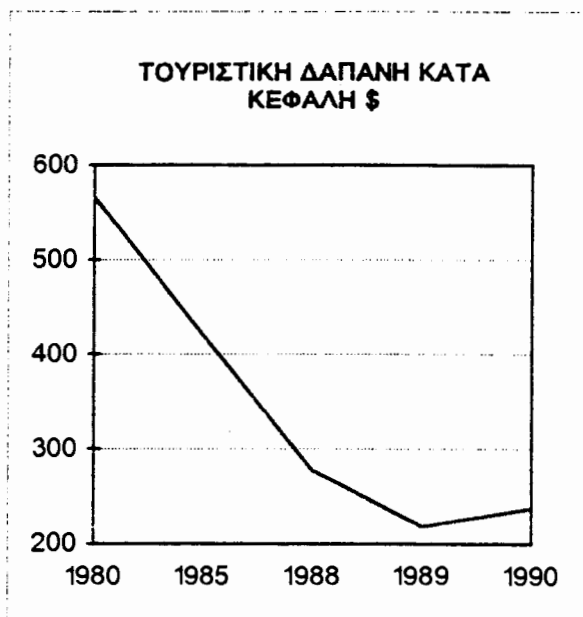
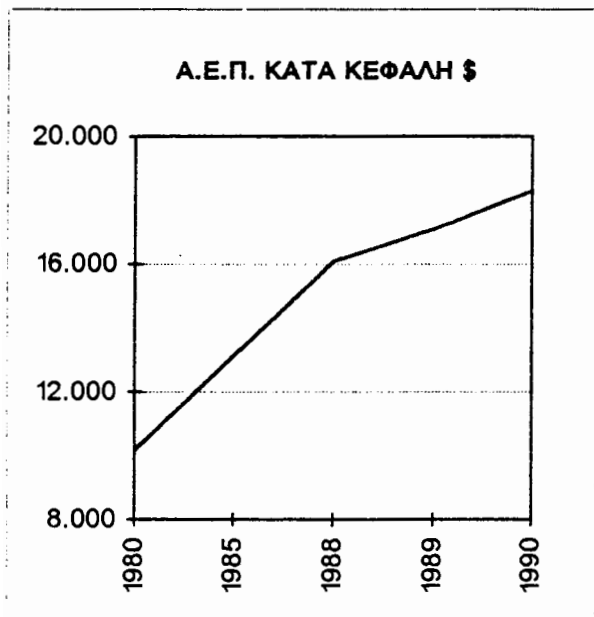
Συμπερασματικά, η παραπάνω πορεία εξηγείται, μεταξύ άλλων και από το γεγονός ότι εξακολουθούν να υφίστανται οι παράγοντες που έχουν επισημανθεί, ήτοι: ο σημαντικός αριθμός ξενοδοχείων χαμηλής κατηγορίας, η ελλειπέστατη υποδομή για την υποδοχή τουριστών υψηλού εισοδηματικού επιπέδου (αεροδρόμια, οδικό δίκτυο, τηλεφωνικά δίκτυα, υδροδότηση κλπ.), η ελλειπής προσπάθεια από το κράτος διαφημιστικής προβολής του ελληνικού τουρισμού κλπ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 16: ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ ΚΑΙ ΜΕΣΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ

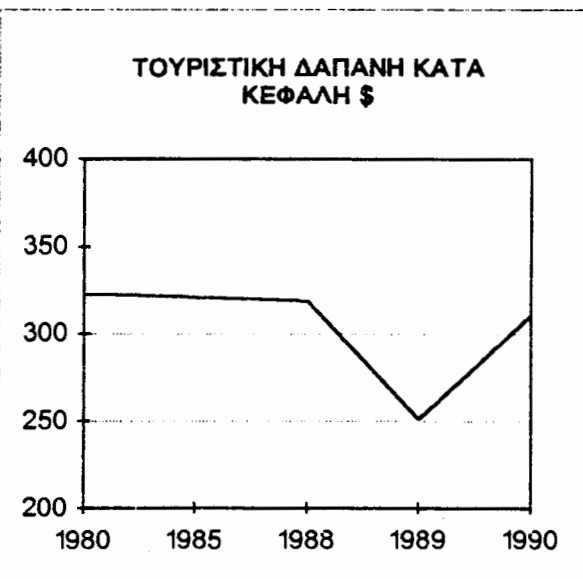
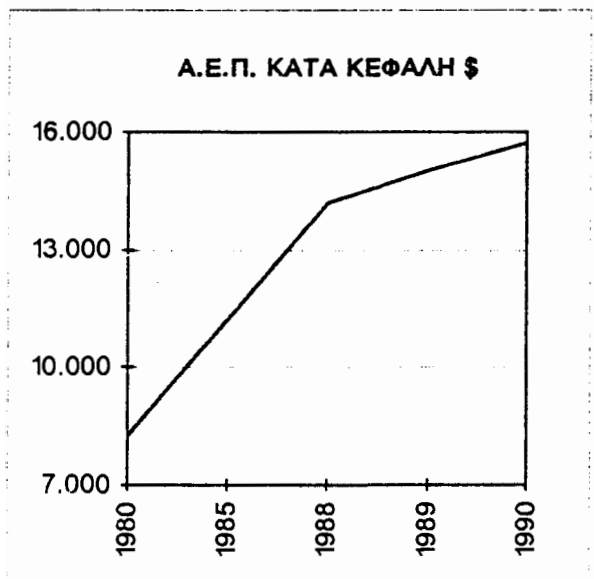
ΕΤΗ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ	ΕΙΣΠΡΑΧΘΕΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ ΕΚΑΤ. ΔΟΛΛ.	ΜΕΣΗ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΔΑΠΑΝΗ (3 : 2) ΔΟΛΛ.	ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ Α.Ε.Π. ΔΟΛΛ.	ΣΧΕΣΗ 4 : 5 %
ΓΕΡΜΑΝΙΑ					
1975	397.405	118,4	298	5.961	5,0
1980	692.961	392,2	566	10.170	5,5
1988	1.597.019	442,2	277	16.100	1,7
1989	1.655.277	360,6	218	17.093	1,3
1990	1.922.029	455,4	237	18.291	1,3
ΜΕΓ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ					
1975	319.510	--	--	5.219	--
1980	768.215	248,0	323	8.259	3,9
1988	1.811.296	578,6	319	14.188	2,2
1989	1.632.582	410,4	251	15.023	1,7
1990	1.647.361	511,8	311	15.720	1,9
ΓΑΛΛΙΑ					
1975	223.756	--	--	5.888	--
1980	299.791	103,7	346	9.740	3,5
1988	466.769	129,2	277	15.319	1,8
1989	478.031	95,8	200	16.397	1,2
1990	565.407	118,3	209	17.431	1,2
ΙΤΑΛΙΑ					
1975	137.882	29,4	213	4.872	4,4
1980	197.006	25,1	127	8.743	1,5
1988	556.600	92,2	166	14.161	1,2
1989	569.345	89,3	157	15.126	1,0
1990	620.766	128,9	208	16.021	1,3

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ & ΜΕΣΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ

ПАРАРТИМА

ΑΠΩΛΕΙΕΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΝΟΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ

Είναι προφανές ότι οι διανυκτερεύσεις τουριστών σε βοηθητικά καταλύματα και τα εξ αυτών έσοδα είναι αδύνατο να υπολογιστούν επακριβώς.

Οι υφιστάμενες στατιστικές αφίξεων τουριστών στη χώρα, αφίξεων τουριστών στα ξενοδοχεία, διανυκτερεύσεων κλπ δεν μπορούν να δώσουν αξιόπιστες συσχετίσεις.

Ελλείπει άλλων στοιχείων, στηριχτήκαμε στις εκτιμήσεις της ειδικής επιτροπής του ΕΟΤ (μέλη της: Εκπρόσωποι της ΕΣΥΕ, του ΚΕΠΕ, της Τραπέζης της Ελλάδος και του ΕΟΤ) που είχε συσταθεί για να προσδιορίσει το ύψος του τουριστικού συναλλάγματος. Η επιτροπή αυτή μελέτησε τα στοιχεία για το έτος 1990 και έχει καταλήξει σε συμπεράσματα, μεταξύ άλλων, για την κατανομή των διανυκτερεύσεων των τουριστών.

Βασιζόμενη σε διάφορες έρευνες, μελέτες και παραδοχές, η επιτροπή εκτιμά ότι το έτος 1990 λειτουργούσαν στη χώρα 1.060.000 παράνομα (μη καταγεγραμμένα) κρεβάτια στα οποία πραγματοποιήθηκαν (με παραδοχή 150 ημερών λειτουργίας με μέση πληρότητα 60%) 95.400.000 διανυκτερεύσεις από ημεδαπούς και αλλοδαπούς τουρίστες.

Αν λάβουμε υπόψη μια αύξηση το 1992, σε σύγκριση με το 1990, της τάξεως του 5%, προκύπτει συνολικός αριθμός των εν λόγω διανυκτερεύσεων της τάξεως των 100.000.000.

Η μελέτη της παραπάνω επιτροπής λαμβάνει σαν μέσο όρο δαπάνης για κάθε διανυκτέρευση δρχ. 3.000.- (για το έτος 1990). Παρότι μπορεί να έχουν προκύψει κάποιες αυξήσεις έκτοτε, για λόγους συντηρητικών συμπερασμάτων, λαμβάνουμε το ίδιο ποσό. Εξ αυτού, προκύπτει ότι υπάρχουν συνολικά ετήσια έσοδα περί τα 300 δισεκατομμύρια δρχ. τα οποία φοροδιαφεύγουν.

Υπάρχει συνεπώς απώλεια δημοσίων εσόδων από Φ.Π.Α. (8%) , της τάξεως των δρχ. 24 δισεκατομμυρίων.

Παράλληλα υπάρχει και σημαντική απώλεια εσόδων υπέρ των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης από την μη είσπραξη του τέλους διαμονής παρεπιδημούντων (3%), το οποία συνολικά είναι της τάξεως των δρχ. 9 δισεκατομμυρίων. Βέβαια ένα μέρος του ποσού αυτού εισπράττεται ήδη από τους Δήμους και τις Κοινότητες, αλλά το μεγαλύτερο μέρος διαφεύγει.

Θα ήταν πολύ ενδιαφέρον να συγκριθούν τα παραπάνω ποσά με εκείνα που εισπράττονται ήδη από τις διανυκτερεύσεις στα επίσημα ξενοδοχειακά καταλύματα, τα οποία αριθμούσαν το 1990 περί τις 438.000 κλίνες και στα οποία, είχαν πραγματοποιηθεί περί τις 35.000.000 διανυκτερεύσεις αλλοδαπών τουριστών και περί τις 11.500.000 διανυκτερεύσεις ημεδαπών (σύνολο διανυκτερεύσεων περί τις 46.500.000).

Όπως είναι γνωστό, δεν υπάρχει επίσημη στατιστική που να αναφέρεται στο σύνολο των εσόδων από διανυκτερεύσεις όλων των παραπάνω ξενοδοχειακών καταλυμάτων.

Για να υπάρχει κάποιο μέτρο σύγκρισης με τα προαναφερθέντα για τα έσοδα των παρανόμων καταλυμάτων, έστω κατ' εκτίμηση, προβήκαμε σε υπολογισμούς με βάση τις εξής παραδοχές:

- α) Στηριχτήκαμε στον επίσημο αριθμό διανυκτερεύσεων της ΕΣΥΕ/ΕΟΤ, όπως αναλύεται σε κάθε μια συγκεκριμένη κατηγορία και τάξη ξενοδοχειακών καταλυμάτων (τελευταία στοιχεία έτους 1990).
- β) Θεωρήσαμε ότι μια αύξηση μεταξύ 1990 και 1992 περί το 5%, κατανέμεται κατά τον ίδιο τρόπο στις διάφορες κατηγορίες των ξενοδοχειακών καταλυμάτων (συνολικός αριθμός διανυκτερεύσεων για το 1992 48.800.000 ημεδαπών και αλλοδαπών τουριστών).
- γ) Στον αριθμό διανυκτερεύσεων σε κάθε κατηγορία και τάξη ξενοδοχειακών καταλυμάτων κατά τα ανωτέρω, εφαρμόσαμε την μέση τιμή διανυκτέρευσης 1992 για τη συγκεκριμένη αντίστοιχη τάξη. Η κάθε μέση τιμή προέκυψε από έρευνα σε αντιπροσωπευτικές μονάδες κάθε κατηγορίας ανά τη χώρα.

Με βάση τα παραπάνω, προέκυψε ένα κατ' εκτίμηση ύψος συνολικών εσόδων για όλα τα επίσημα ξενοδοχειακά καταλύματα (έσοδα μόνο από διανυκτερεύσεις δωματίων) που ανέρχεται σε δρχ. 350 δισεκατομμύρια.

Στο ποσό αυτό, το αναλογούν ύψος του Φ.Π.Α. είναι της τάξεως των δρχ. 26 δισεκατομμυρίων (οι τιμές περιλαμβάνουν το Φ.Π.Α.).

Το δε τέλος διαμονής παρεπιδημούντων (3%) είναι συνολικά της τάξεως των δρχ. 10 δισεκατομμυρίων.

Βέβαια, τα ξενοδοχεία έχουν σημαντικά έσοδα και από τα επισιτιστικά τους τμήματα και επί των εσόδων αυτών επιβάλλονται επίσης τέλη και Φ.Π.Α. Η

εκτίμηση όμως των συνολικών αυτών εσόδων, λόγω της φύσεως τους και της πολυμορφίας των μονάδων, είναι αδύνατη. Γιά το λόγο αυτό και για λόγους σύγκρισης με τα έσοδα των παρανόμων καταλυμάτων, ελήφθησαν υπόψη μόνο τα έσοδα από διανυκτερεύσεις.

Από τη σύγκριση αυτή καθώς και από το απόλυτο ύψος της φοροδιαφυγής από τα παράνομα καταλύματα καθίσταται προφανής η ανάγκη να γίνει λεπτομερής καταγραφή όλων των δωματίων που λειτουργούν παράνομα σε όλη τη χώρα. Στον τομέα αυτό πιθανή βοήθεια μπορεί να δοθεί από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και από την κατά τόπους Τουριστική Αστυνομία. Στη συνέχεια θα ήταν δυνατό να μεθοδευθεί η υπαγωγή τους στη φορολόγηση.